

Küllüoba Kazıları

Batı Açmalarında Yapılan Çalışmalar (1996-2001)

Prof. Dr. Turan EFE

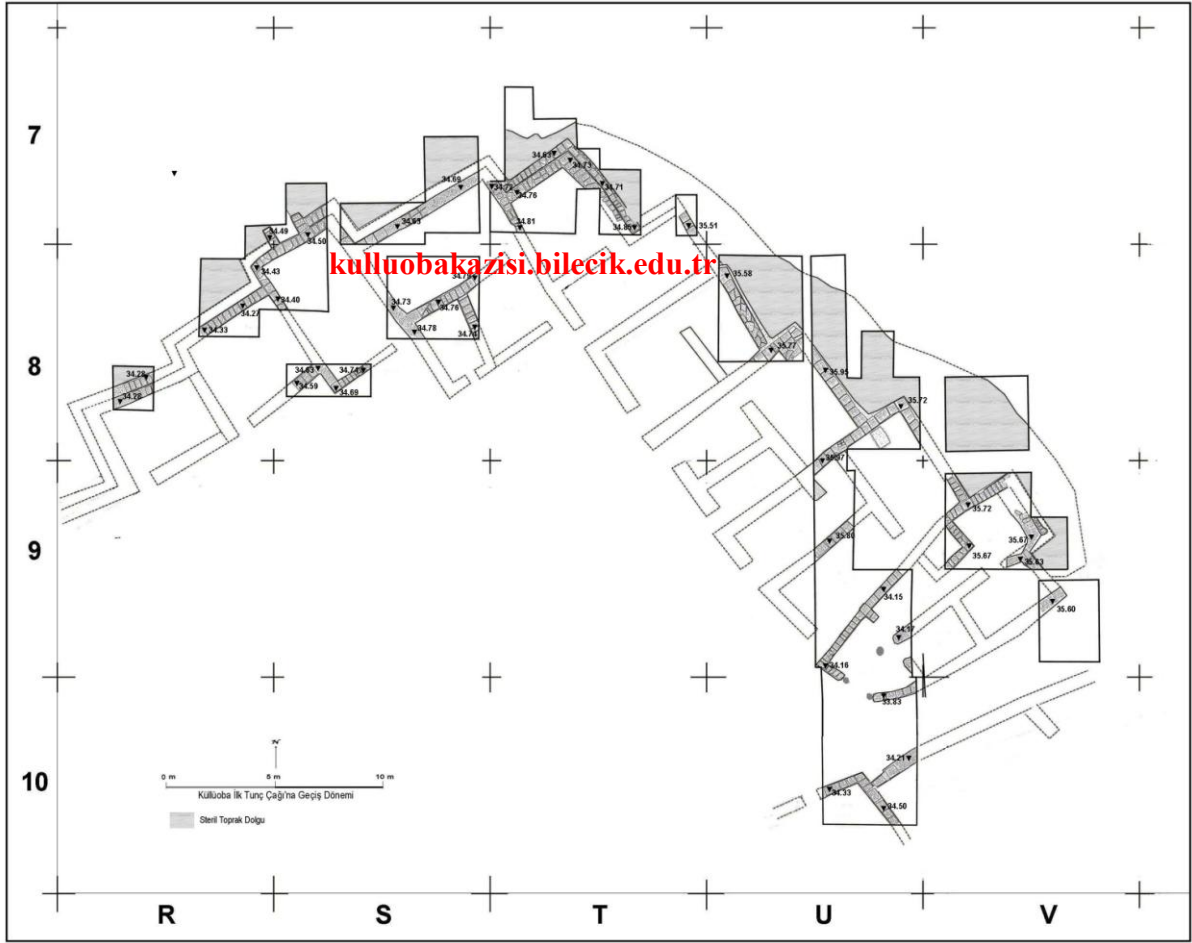
Bilecik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Bu bölümde kazılar küçük bir alanda ana toprağa erişilen U10 açması dışında, çeşitli büyüklük ve derinliklerdeki R 7/8, S7/8, T7,U7,U8,U9,U10 ve V8 açmalarında sürdürülmüştür. Sadece U10 plankaresinde, küçük bir alanda ana toprağa ulaşılmıştır. U9/10 açmasında altı yerleşim katı saptanmış ve bunlar yukarıdan aşağıya doğru arap rakamlarıyla numaralandırılmıştır.

Şimdiye kadar sadece sınırlı bir alanda araştırılmış olan en alttaki 6.kata denk gelen 1-1.5 m kalınlığındaki kültür dolgusu, Geç Kalkolitik dönemin en sonuna tarihlenmektedir. Ana toprağa oyulmuş çeşitli boyutlarda üç silo, içerisindeki çanak çömleklerle birlikte ortaya çıkarılmıştır. Bu evre parlak siyah açkılı çanak çömlekle karakterize olur; kırmızı astarlı ve açkılı mal henüz mevcut değildir. Dışa dönük dudaklı kaseler ve amforalar tipik formlar olarak sayılabilir; ayrıca pencereleli meyvalıklar da ele geçirilmiştir.

Takip eden 5-3. Evreler, Demircihüyük İTÇ öncesine (m.ö. 3300-3000) tarihlenen İlk Tunç Çağı'na geçiş evresine aittir. En alttaki 5. Evrenin mimarisi iyi korunmuş olduğu için daha iyi yorumlanabilmiştir. Kazı alanının kuzeyinde yerleşmeyi çevreleyen sur, 2001 yılı kazı sezonunda güneybatı yönüne doğru takip edilmiştir. Mersin XVI. Tabakadaki örneğe benzer şekilde Zigzaglar şeklinde inşa edilmiş olan bu duvar, yüzeyde 70-80 cm genişliğindedir ve aşağıya doğru genişlemektedir. Zamanla, surun dışına, 3-3.5 m genişliğinde ham toprak yığılmış ve bu şekilde duvarın kalınlığı 4m'ye ulaşmıştır. Ancak bu yığının dıştan diğer bir duvarla sınırlandırılıp sınırlandırılmadığı henüz kesin olarak anlaşılamamıştır. Sur duvarının zigzag yaptığı kesimde ev duvarları surun iç yüzeyine birleştirilmiştir.

Arka odalar sadece U8 ile U9 açmaları arasındaki alanda neredeyse taban seviyesine kadar kazılabılmıştır. Duvarlar genel olarak çatıya kadar korunmuş (2.5 m yükseklikte) ve dikmelerin içine yerleştirildiği delikler ortaya çıkarılmıştır. İki oda arasında trafiği sağlayan kapı geçişleri ortaya çıkarılmıştır. Bu evlerin ön kısımları girişleriyle birlikte sadece U9/10 açmasında saptanmıştır. Karakteristik uzun evler burada henüz söz konusu değildir. Bazı dikdörtgen odalar sur duvarına paralel biçimde yerleştirilmiştir. Yerleşim modeli genel hatlarıyla Demircihüyük'ünküyle benzerlik gösterir ve bu nedenle M. Korfmann tarafından "Anadolu Yerleşim Şeması" olarak adlandırılan radyal yerleşim modelinin Eskişehir bölgesindeki kökeninin saptanması açısından son derece önemlidir.

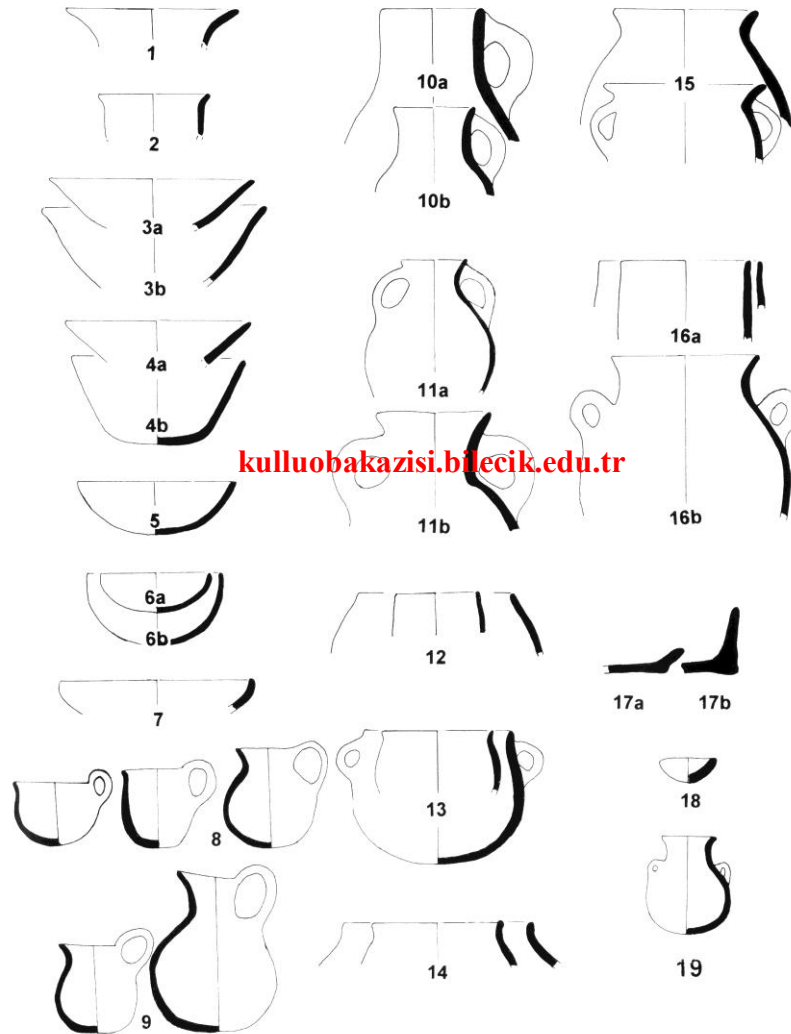
Küllüoba İlk Tunç Çağına Geçiş Dönemine ait mimari plan

4. Evrede de yapı kalıntılarının yönleri aynı doğrultudadır;3. Evrede de birçok çöp çukuru ortaya çıkarılmıştır. Söz konusu İlk Tunç Çağı'na Geçiş Evresinde (5-3. evreler) siyah açkılı çanak çömleğin yerini yavaş yavaş gri açkılı ve kırmızı astarlı ve açkılı çanak çömlek grupları alır. İlk Tunç Çağı'nın tipik formları olan gaga ağızlı testilerin basit formları söz konusu bu geçiş evresinde ortaya çıkar.

Daha alttaki 2. Evrede tekrar birçok çöp çukuru ortaya çıkarılmıştır. Bu evre çanak çömleği, Demircihüyük İlk Tunç Çağı'nın erken katlarıyla (D-F) paralellikler gösterir. Ayrıca Beycesultan XVIII ve XVII katlarından bilinen siğ oluk bezeme ve barbotin bezeme de bu evrede görülmektedir; böylece bu üç yerleşmenin yukarıda sözü edilen katlarının çakıştırılması artık mümkündür. C14 tarihlerine göre, Demircihüyük D-F katları kabaca erken Troya I'e tarihlenmektedir. Böylece Küllüoba ve Demircihüyük üzerinden Beycesultan İlk Tunç I katları ile erken Troya I arasında

paralellik kurulabilir. 1.evre ise sadece küçük bir alanda araştırılabılmıştır. Burada ele geçen çanak çömlek Demircihüyük G-İ katlarıyla ilişkilendirilebilir.

Küllüoba çanak çömleği, Geçiş Evresi'nden itibaren yavaş yavaş şekillenmeye başlar ve İTÇ II'de karakteristik özelliklerini kazanır. Bu grup Kütahya, Demircihüyük ve Afyon gibi komşu bölgelerin gruplarından birçok yönden ayrılır. Bölgede yaptığımız yüzey araştırmalarına göre, bu grubun yayılım alanı Küllüoba'nın yakın çevresinden doğuda Sivrihisar dağlarına uzanır ve Frigya yaylasının doğu kesimini de içine alır. Biz bu grup için "Yukarı Sakarya Çanak Çömlek Grubu" adını öneriyoruz.

Küllüoba İlk Tunç Çağı I Dönemi Çanak Çömlek Form Cetveli (Efe – Ay 2000: Fig. 9)